

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

הזכות לפרטיות לאחר המוות

- סקירה משווה -

מוגשת לוועדת החוקה, חוק ומשפט

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

כתיבה: עו"ד דינה צדוק

אישור: עו"ד הודיה קין, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

ז' בסיוון תשס"ז

24 במאי 2007

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בהצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון מס' 9), התשס"ו-2005¹ (להלן: הצעת החוק).

מחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, כנוסחו כיום, עולה כי הזכות לפרטיות פגה עם מותו של אדם.² הצעת החוק נועדה, בין היתר, לעגן בחוק במפורש את הזכות לפרטיות גם לאחר הפטירה כדי להתאים את החוק לרוח חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.³

לבקשת הלשכה המשפטית של הכנסת בדקנו אם קיימים הסדרים להגנת הפרטיות בחקיקה במדינות אחרות, והתמקדנו בשאלה אם ניתנת הגנה גם לפרטיותם של נפטרים ואם כן – מהו היקפה.

מהבדיקה עולה כי אי-אפשר להצביע על מגמה אחידה בשאלה אם ראוי להגן על פרטיותם של נפטרים. במסמך בחרנו להציג את הסדרי החקיקה במדינות שבהן ניתנת הגנה כלשהי לפרטיותם של נפטרים, אך יצוין כי מדינות רבות אחרות אינן מקנות הגנה כזאת.⁴

השאלה אם לנפטר עשויים להיות אינטרסים או זכויות ואם אפשר לפגוע באדם או לגרום לו נזק לאחר פטירתו אינה רק שאלה משפטית. מקובל לחשוב שלנפטרים אין אינטרסים משום שהם חסרי מודעות, ומודעות היא הבסיס לפיתוח אינטרסים. ואולם, מכך לא נובע באופן חד-משמעי שלאדם שחי בעבר לא נותרו אינטרסים ששרדו את פטירתו.⁵

לזכות לפרטיות כמה היבטים, ובהם: (1) פרטיות הגוף – הגנה על גופו של אדם; (2) פרטיות ההתקשרויות – הגנה על מכתבים, על שיחות טלפון, על דואר אלקטרוני ועל התקשרויות באמצעים אחרים; (3) פרטיות "טריטוריאלי" – הגבלות על חדירה למקום מגוריו של אדם או לסביבה אחרת שלו; (4) פרטיות מידע – כללים בדבר איסוף מידע אישי ועיבודו.⁶

בכל המדינות שנסקרו במסמך, לצד הזכות החוקתית לפרטיות – אם קיימת – החקיקה בתחום הגנת הפרטיות מסדירה בעיקר את תחום פרטיות המידע, שהתפתח עם התקדמות תחום טכנולוגיית המידע.⁷ פרטיות המידע עשויה להיות מוסדרת בשתי מערכות חוקים:

(1) חוקי הגנת מידע אישי, המסדירים את ההגנה על מידע שבמאגרי מידע ואת הגישה אליו;

(2) חוקי חופש המידע, הקובעים את הזכות לקבל מידע שבידי הרשויות. בחוקים אלו נקבע חריג לזכות זו בכל הנוגע למידע אישי.

¹ הצעות חוק – הממשלה 230, 21 בדצמבר 2005, עמ' 230.

² שכן, בסעיף 1 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962, נקבע כי "אדם כשיר לזכויות ולחובות מגמר לידתו ועד מותו".

³ דברי ההסבר להצעת החוק.

⁴ מדינות באירופה שבהן לא ניתנת הגנה לפרטיותם של נפטרים הן בין היתר בולגריה, בריטניה, גרמניה, הונגריה, יוון, נורבגיה, ספרד, פולין, פינלנד, צרפת, קפריסין ורומניה. מידע מתוך מחקר של נציבות אירופה: <http://www.privireal.org/index.php>, תאריך הכניסה: 3 בדצמבר 2006.

⁵ See for example: Jessica Berg, "Grave Secrets: Legal and Ethical Analysis of Postmortem Confidentiality", 34 Connecticut Law Review, Fall, 2001, pp. 81.

⁶ Global Internet Liberty Campaign, "Privacy and Human Rights – An International Survey of Privacy Laws and Practice", at: <http://www.gilc.org/privacy/survey/intro.html>, viewed: December 4th, 2006.

⁷ Ibid.

בחלק מהמדינות שנסקרו יש חוסר התאמה בין ההסדרים הקבועים בחוקים השונים. כך למשל באוסטרליה ובניו-זילנד החוק העוסק בחופש המידע מגן על מידע על נפטרים ומונע גילוי של מסמכים הכוללים מידע אישי שלהם, בעוד החוק העוסק בפרטיות המידע אינו מעניק הגנה כזאת.

1. מסמכים בין-לאומיים

מסמכים בין-לאומיים רבים מבטיחים את הזכות לפרטיות, אך אינם עוסקים במפורש בקיומה או בפגיעתה של זכות זו לאחר המוות. כך למשל ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם,⁸ האמנה האירופית להגנה על זכויות אדם וחירויות יסוד⁹ והדירקטיבה האירופית בדבר עיבוד מידע אישי והעברתו¹⁰ קובעות הוראות בדבר הגנת הפרטיות, אך אין בהן קביעה אם הגנה זו צריכה לחול לאחר המוות.

בין השנים 2002 ו-2005 נערך מחקר במימון נציבות האיחוד האירופי לבדיקת יישום הדירקטיבה האירופית במדינות החברות באיחוד בכל הקשור למחקר רפואי ולוועדות אתיקה.¹¹ הדירקטיבה מצהירה שמטרתה להגן על אנשים "טבעיים" (natural persons) להבדיל מאחרים בעלי אישיות משפטית (legal persons). המחקר הצביע על חוסר הבהירות בנוגע לפרטיות המידע של נפטרים והמליץ לנציבות להכריע אם להכליל את הנפטרים בהגדרת אנשים טבעיים ולהחיל את ההגנות גם עליהם.

לפי המחקר, ההצדקות העיקריות להחלת הדירקטיבה על מידע אישי של נפטרים הן:¹²

- לאפשר לצדדים שלישיים (קרובי משפחה) שליטה על מידע אישי הנוגע לנפטר ויש להם אינטרס לגיטימי בו, גם אם הוא אינו נוגע להם ישירות;
- להגן על אינטרסים לגיטימיים של אנשים חיים, לפני מותם, על-ידי הגבלת השימוש במידע אישי שלהם לאחר מותם.

⁸ The Universal Declaration of Human Rights, באתר האו"ם: <http://www.unhchr.ch/udhr/lang/eng.htm>; תרגום לעברית באתר הכנסת: http://www.knesset.gov.il/docs/heb/un_dec.htm, תאריך כניסה: 26 בספטמבר 2006.

⁹ Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, באתר מועצת אירופה: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/005.htm>, תאריך כניסה: 26 בספטמבר 2006.

¹⁰ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, באתר: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:EN:HTML>, תאריך כניסה: 26 בספטמבר 2006.

¹¹ Privireal – Privacy in Research Ethics & Law, at: <http://www.privireal.org/index.php>, viewed: September 26th, 2006.

¹² המלצה (f) במחקר, ראו: <http://www.privireal.org/content/recommendations>, תאריך הכניסה: 26 בספטמבר 2006.

המערכת הפדרלית

החוקה באוסטרליה אינה קובעת במפורש זכות לפרטיות. גם במסגרת המשפט המקובל (common law) לא הוכרה זכות לפרטיות, אולם בית-המשפט הגבוה באוסטרליה ציין שייתכן שבעתיד תוכר זכות זו מכוח המשפט המקובל, ועל בסיסה – גם זכות תביעה בעוולה של פגיעה בפרטיות.¹⁴

באוסטרליה שני חוקים פדרליים מרכזיים העוסקים בתחום ההגנה על הפרטיות – חוק הפרטיות וחוק חופש המידע.

חוק הפרטיות (Privacy Act 1988) עוסק בפרטיות מידע בלבד – נקבעו בו כללים בדבר טיפול במידע אישי, אך הוא אינו חל על היבטים אחרים של פרטיות.¹⁵ החוק מגן על מידע אישי (personal information) הנוגע לפרט (individual) שהוא אדם טבעי (natural person) הניתן לזיהוי.¹⁶ לפי אתר האינטרנט של נציבת הפרטיות הפדרלית של אוסטרליה, החוק אינו חל על מידע אישי הנוגע לאדם שנפטר, אלא אם כן מידע זה כולל או חושף גם מידע אישי הנוגע לאדם חי.¹⁷

מטרת חוק חופש המידע (Freedom of Information Act 1982) היא להרחיב ככל האפשר את זכות הגישה למידע שבשליטת הממשלה הפדרלית, ולהגביל זכות זו רק במקרים חריגים הדרושים לשם הגנה על אינטרסים ציבוריים חיוניים ועל עניינים פרטיים ועסקיים של אנשים אשר המידע שנאסף נוגע בהם.¹⁸ בחוק נקבעה **זכות גישה למסמכים** שבידי הממשלה הפדרלית או גוף ציבורי אחר, למעט חריגים הקבועים בו (exempt documents).¹⁹ מן החריגים – כל מסמך שגילוי יהיה כרוך בגילוי מידע אישי הנוגע לאדם, לרבות אדם שנפטר.²⁰

ככלל, ההגנה על הפרטיות המוקנית בשני החוקים היא דומה.²¹ ואולם, בכל הנוגע להגנה על פרטיות מידע אישי של נפטרים – חוק הפרטיות אינו מגן על מידע כזה, בעוד חוק חופש המידע נותן למידע אישי של נפטרים הגנה זהה לזו של מידע אישי של חיים. נציבת הפרטיות הפדרלית של אוסטרליה העירה כמה

¹³ Andrew Solomon, Director, Policy, Office of the Privacy Commissioner, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בדואר אלקטרוני, 20 ו-23 באוקטובר 2006.

¹⁴ Parliamentary Library, “Do Australians Have a Legal Right to Privacy?”, Research Note no. 37 2004-05, March 9th, 2005, www.aph.gov.au/Library/pubs/rn/2004-05/05rn37.htm; Jonathan Horton, “Common Law Right to Privacy Moves Closer in Australia”, volume 8, *Privacy Law and Policy Reporter*, p. 144, (2001) <http://www.austlii.edu.au/au/journals/PLPR/2001/62.html>, viewed: September 19th, 2006.

¹⁵ כך למשל החוק אינו חל על פרטיות הגוף או על מעקבים. אתר האינטרנט של נציבת הפרטיות (Office of the Federal Privacy Commissioner): http://www.privacy.gov.au/privacy_rights/complaintchecker/A1more.html, תאריך כניסה: 18 בספטמבר 2006.

¹⁶ סעיף 6 לחוק הפרטיות.

¹⁷ אתר האינטרנט של נציבת הפרטיות: http://www.privacy.gov.au/publications/is17_03.html, וכן: http://www.privacy.gov.au/privacy_rights/complaintchecker/A1more.html, תאריך כניסה: 18 בספטמבר 2006.

¹⁸ סעיף 3 לחוק חופש המידע.

¹⁹ סעיף 11 לחוק חופש המידע.

²⁰ סעיף 41 לחוק חופש המידע.

²¹ בחוק הפרטיות גילוי מידע אישי הוא החריג, והוא ייעשה רק על-פי הסמכה חוקית (ובכלל זה על-פי חוק חופש המידע) או כאשר אינטרס ציבורי מחייב זאת. לעומת זאת, לפי חוק חופש המידע הכלל הוא גילוי מידע, והגנה על מידע אישי היא החריג; גישה למידע אישי תתאפשר רק במקרים שבהם לא תהיה פגיעה בלתי סבירה בפרטיות.

פעמים על חוסר האחידות במצב המשפטי והמליצה לממשלת אוסטרליה לשקול להעניק הגנה למידע אישי של נפטרים גם במסגרת חוק הפרטיות. לדבריה, הגנה כזאת תביא להתאמה בין שני החוקים הפדרליים, וכן בין חוק הפרטיות לחקיקה המגינה על מידע של נפטרים בחלק מהמדינות.²²

בינואר 2006 פנה שר המשפטים של אוסטרליה ל-ALRC (Australian Law Reform Commission) בבקשה לבדוק את מידת ההגנה שחוק הפרטיות מקנה, במטרה לספק מסגרת מתאימה להגנה על הפרטיות באוסטרליה. ה-ALRC אמור לבדוק, בין היתר, אם רצוי להכיר בעילת תביעה בגין פגיעה בפרטיות ואם רצוי לתקן את הגדרת מידע אישי בחוק הפרטיות כדי שיכלול גם מידע אישי של נפטרים. הדוח הסופי של ה-ALRC עתיד להיות מוגש לשר המשפטים במרס 2008, והוא יפורסם לאחר שיונח על שולחן הפרלמנט.²³

3. ארה"ב

המערכת הפדרלית

הזכות לפרטיות אינה מעוגנת במפורש בחוקת ארה"ב, אולם בית-המשפט הכיר בזכות זו במסגרת פרשנות התיקונים ה-1, ה-4, ה-5 וה-14 לחוקה.²⁴

לצד הזכות החוקתית לפרטיות התפתחה זכות סטטוטורית לפרטיות.²⁵ זכות זו עוגנה בכמה תיקוני חקיקה, ובהם חוק הפרטיות (Privacy Act),²⁶ הקובע הגבלות על גילוי מידע אישי שבידי הממשל הפדרלי. החוק מקנה לכל פרט זכות לעיין במידע הנוגע אליו, לדרוש תיקונים בו ולקבל עדכון בדבר כל גילוי שלו לצד שלישי. ואולם, ההגבלות הסטטוטוריות חלות רק על מגזרים מסוימים במשק,²⁷ וגופים רבים מכפיפים את עצמם באופן וולונטרי להגבלות חלקיות בלבד.²⁸ חוק הפרטיות אינו חל על מידע אישי הנוגע לאדם שנפטר.²⁹

²² אתר האינטרנט של נציבת הפרטיות: http://www.privacy.gov.au/news/speeches/sp03_06.html, תאריך כניסה: 19 בספטמבר 2006.

²³ אתר האינטרנט של ה-ALRC: <http://www.alrc.gov.au/inquiries/current/privacy/about.html>, וכן: <http://www.alrc.gov.au/inquiries/current/privacy/timetable.htm>, תאריך כניסה: 19 בספטמבר 2006.

²⁴ CRS Annotated Constitution, on Cornell Law School – Legal Information Institute internet site, at: http://www.law.cornell.edu/anncon/html/amdt1dfrag7_user.html#pg1145, viewed: September 21st, 2006.

²⁵ אתר האינטרנט של Cornell Law School – Legal Information Institute: <http://www.law.cornell.edu/wex/index.php/Privacy#U.S.Constitution>, תאריך כניסה: 21 בספטמבר 2006.

²⁶ 5 U.S.C. § 552a.

²⁷ כך לדוגמה נקבעו בחקיקה נפרדת הגנות על מידע כספי שבידי מוסדות פיננסיים (15 U.S.C. § 6803) וגופי אשראי (15 U.S.C. § 1681 et seq.), וכן הגבלות על איסוף מידע מקוון בדבר ילדים (15 U.S.C. § 6501-6506).

²⁸ אתר האינטרנט של Cornell Law School – Legal Information Institute: http://www.law.cornell.edu/wex/index.php/Personal_Information, תאריך כניסה: 21 בספטמבר 2006.

²⁹ ראו לדוגמה אתר האינטרנט של משרד ההגנה של ארה"ב: <http://www.dod.mil/privacy/opinions/op0002.htm>, ושל הסוכנות להגנת הסביבה: www.epa.gov/privacy/faqs/index.htm, תאריך הכניסה: 21 בספטמבר 2006.

ב-Restatement של דיני הנזיקין³⁰ נקבעה עוולת הפגיעה בפרטיות.³¹ ככלל, ההגנה מפני פגיעה בפרטיות חלה רק על אדם חי, שכן הזכות המוגנת היא זכות אישית, השייכת לאדם שפרטיותו נפגעה. עילת התביעה אינה עוברת לבני משפחתו של הנפגע, אלא אם כן פרטיותם נפגעה בד בבד עם הפגיעה בו. לכן, בהיעדר חקיקה מפורשת שתקבע אחרת, עילת תביעה בגין פגיעה בפרטיות אינה מתקיימת לאחר פטירת הנפגע אלא במקרים חריגים.³²

גם לפי חוק חופש המידע (Freedom of Information Act – FOIA)³³ הזכות לפרטיות אינה חלה לאחר המוות. החוק קובע ככלל חובה על משרדי הממשלה לאפשר לציבור נגישות למידע, וכחריג מונע גישה למידע אישי אשר גילוי עשוי להיות בגדר פגיעה בפרטיות.³⁴ כאמור, חריג זה אינו מעניק הגנה לנפטרים, שכן לפי החוק לאחר המוות אין לאדם זכות לפרטיות, וזכות כזאת אינה ניתנת להורשה. ואולם, בית-המשפט העליון של ארה"ב קבע כי גילוי מידע אישי רגיש במיוחד בדבר אדם שנפטר עלול לפגוע באינטרס הפרטיות של בני משפחתו או אפילו של חבריו הקרובים, ובמקרים שבהם כך הדבר אין לגלות את המידע.³⁵

4. ניו-זילנד

במגילת הזכויות של ניו-זילנד (New Zealand Bill of Rights Act 1990) לא מעוגנת במפורש הזכות לפרטיות.

בחוק הפרטיות של ניו-זילנד (Privacy Act 1993) נקבעו עקרונות פרטיות המידע (Information Privacy Principles), אך הם אינם חלים על מידע אישי הנוגע לאדם שנפטר. מידע אישי הוא כל מידע בדבר אדם הניתן לזיהוי. עקרונות פרטיות המידע מגינים רק על מידע אישי הנוגע לפרט (individual) המוגדר בחוק *a natural person, other than a deceased natural person*.³⁶

הגישה המקובלת בניו-זילנד, שלפיה ככלל לנפטר אין אינטרסים בתחום הפרטיות, מבוססת, ככל הנראה, על כך שלאחר הפטירה הנימוק העיקרי להגנת הפרטיות כבר לא קיים, שכן נפטר אינו יכול לחוש

³⁰ ה-Restatements הם מעין קודיפיקציה של כללי המשפט המקובל החלים שהכין ה-American Law Institute. נכללים בהם לעתים גם המלצות בדבר משפט ראוי. הם אינם בגדר חקיקה, אך הם מקובלים על בתי-המשפט. ראו: http://www.law.harvard.edu/library/services/research/guides/united_states/basics/restatements.php#format, תאריך כניסה: 21 בספטמבר 2006.

³¹ Restatement of the Law, (2nd), Torts, § 652-652E, (1977).

³² יש מדינות המכירות בחקיקה מפורשת בהמשך קיומה של עילת תביעה לאחר מות הנפגע אם הפגיעה בפרטיות אירעה לפני המוות. מדינות מעטות יותר מכירות בקיום עילת תביעה לקרוביו של נפטר כאשר הפגיעה בפרטיות אירעה לאחר המוות. ראו שם, §652I.

³³ 5 U.S.C. § 552.

³⁴ FOIA §(b)(6) & § (b)(7)(C).

³⁵ *Archives & Records Administration v. Favish*, 124 S. Ct. 1570 (2004), as summarized in: United States Department of Justice, Office of Information and Privacy, "FOIA Post (2004): Supreme Court Rules for 'Survivor Privacy' in Favish", at: <http://www.usdoj.gov/oip/foiapost/2004foiapost12.htm>, viewed: September 21st, 2006.

³⁶ סעיף 2 לחוק הפרטיות.

בושה או השפלה.³⁷ על בסיס גישה זו נקבע בהחלטת ה-Human Rights Review Tribunal של ניו-זילנד כי גם כאשר נבדקה תלונה של אדם לפי חוק הפרטיות לפני פטירתו, אי-אפשר להגיש תביעה על בסיס תלונה זו לאחר הפטירה.³⁸

ואולם, בנסיבות מסוימות נקבעה בחקיקה הגנה על פרטיותו של נפטר :

בחוק המידע הרשמי (Official Information Act 1982), שמטרתו להרחיב את זמינות המידע הרשמי³⁹ בניו-זילנד, נקבע עיקרון שלפיו מידע רשמי צריך להיות זמין אלא אם כן יש סיבה טובה (good reason) למנוע את גילויו.⁴⁰ בהמשך החוק קובע כי ההגנה על פרטיותם של אנשים (natural persons), לרבות מתים, היא סיבה טובה להימנע ממסירת מידע רשמי, אלא אם כן יש אינטרס ציבורי בעל ערך רב לגילוי המידע.⁴¹

אשר למידע רפואי – בחוק הפרטיות נקבעה הגנה מפורשת מפני גילוי מידע שכזה, גם כאשר המידע נוגע לאדם שנפטר.⁴²

5. קנדה⁴³

המערכת הפדרלית

בחוקת קנדה ובמגילת הזכויות והחירויות הקנדית (Canadian Charter of Rights and Freedoms) לא נקבעה במפורש הזכות לפרטיות, אולם בתי-המשפט הכירו בשלושה היבטים של פרטיות שראויים להגנה חוקתית:⁴⁴ פרטיות הגוף, פרטיות המידע ופרטיות "טריטוריאלית" (spatial and territorial aspects of privacy).

הגנה לפרטיות מוענקת מכוחם של שלושה חוקים פדרליים: חוק הפרטיות, החוק להגנה על מידע אישי ומסמכים אלקטרוניים וחוק הגישה למידע. על ביצועם של שני החוקים הראשונים ממונה נציב הפרטיות של קנדה (Privacy Commissioner of Canada).

³⁷ Paul Roth, "Privacy Proceedings and the Dead", *Privacy Law and Policy Reporter*, volume 11(2), August 2004, at: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/PLPR/2004/31.html>, viewed: September 7th, 2006.

³⁸ *Yakas v. Kaipara*, District Council, Human Rights Review Tribunal Decision No. 10/04, HRRT 20/03, April 16th, 2004, as quoted in: Paul Roth, "Privacy Proceedings and the Dead", *Privacy Law and Policy Reporter*, volume 11(2), August 2004, at: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/PLPR/2004/31.html>, viewed: September 7th, 2006.

³⁹ מידע רשמי הוא מידע שבידי משרדי הממשלה, שרים וגופים ציבוריים אחרים המנויים בתוספת לחוק בדבר מבקר המדינה ובתוספת לחוק המידע הרשמי.

⁴⁰ סעיף 5 לחוק המידע הרשמי.

⁴¹ סעיף 9 לחוק המידע הרשמי.

⁴² סעיף 46 לחוק הפרטיות.

⁴³ Hedy Kirkby, Legal Counsel, Office of the Privacy Commissioner of Canada, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בדואר אלקטרוני, 30 באוקטובר 2006.

⁴⁴ הזכות לפרטיות הוכרה במסגרת סעיף 7 לצ'רטר המקנה הגנה לזכות לחיים, חירות וביטחון אישי וסעיף 8 לצ'רטר המקנה הגנה מפני חיפוש או תפיסה לא סבירים. ראו למשל אתר האינטרנט של ארגון Privacy International: <http://www.privacyinternational.org/survey/phr2003/countries/canada.htm>, תאריך כניסה: 10 בספטמבר 2006.

5.1. חוק הפרטיות

חוק הפרטיות (Privacy Act) נכנס לתוקף ב-1983. מטרתו להגן על פרטיותם של אנשים בכל הקשור למידע אישי הנוגע אליהם ונמצא בידי מוסדות ממשלתיים (Government Institutions).⁴⁵ בחוק נקבעה הגדרה רחבה למידע אישי (personal information),⁴⁶ הכוללת כל מידע הנוגע לאדם הניתן לזיהוי (identifiable individual). לפי ההגדרה, מידע אישי אינו כולל מידע על אדם שנפטר לפני יותר מ-20 שנה.⁴⁷ מכאן שמידע על אדם שנפטר לפני 20 שנה או פחות ייחשב למידע אישי, והזכות לפרטיות חלה עליו. עיקרון זה משקף את התפיסה שלפיה יש זכות לפרטיות לאחר המוות, אך ככל שעובר זמן רב יותר מאז המוות, האינטרס לשמור על הפרטיות פוחת.⁴⁸

החוק מטיל על המוסדות הממשלתיים חובה לכבד את הזכות לפרטיות באמצעות הטלת הגבלות על איסוף מידע אישי, על שימוש בו ועל גילוי.⁴⁹

5.2. החוק להגנה על מידע אישי ומסמכים אלקטרוניים – PIPEDA

החוק להגנה על מידע אישי ומסמכים אלקטרוניים (Personal Information Protection and Electronic Documents Act – PIPEDA) נכנס לתוקף ב-2001. החוק חל על גופים במגזר הפרטי ומסדיר איסוף של מידע אישי, שימוש בו או גילוי במסגרת פעילותם המסחרית. מטרת החוק היא לקבוע כללים להגנה על מידע אישי בהתחשב בזכות לפרטיות ומנגד – בצורך של גופים אלו להשתמש במידע כזה למטרות הולמות.⁵⁰

לפי חוק זה, מידע אישי הוא מידע הנוגע לאדם הניתן לזיהוי. הגדרת מידע אישי אינה מבחינה בין אדם חי לאדם שנפטר, ולכן צפוי שההגנה הניתנת על-פי החוק תהיה זהה לשניהם.⁵¹ יצוין כי בהגדרת מידע רפואי אישי (personal health information) נכלל במפורש מידע על אדם – חי או מת – הנוגע למצבו הרפואי או לטיפול רפואי שניתן לו.⁵²

לפי החוק אסור לגוף פרטי לאסוף מידע אישי, להשתמש בו או לגלותו ללא ידיעת נשוא המידע או הסכמתו, אלא אם כן מתקיים אחד התנאים הקבועים בחוק.⁵³ בכל הנוגע לגילוי מידע אישי, אחד התנאים המאפשרים גילוי ללא הסכמת נשוא המידע הוא שהגילוי נעשה לאחר המועד המוקדם מאלה: (1) 100 שנה לאחר יצירת הרשומה שהמידע הוא חלק ממנה; (2) 20 שנה לאחר מות האדם נשוא המידע.

⁴⁵ מוסד ממשלתי הוא משרד ממשלתי או גוף ממשלתי אחר המנוי בתוספת לחוק.

⁴⁶ סעיף 3 לחוק הפרטיות.

⁴⁷ סעיף קטן (m) להגדרה.

⁴⁸ אתר האינטרנט של ה-Treasury Board of Canada Secretariat, הגוף האחראי לניהול מידע ומדיניות טכנולוגית בממשלה הפדרלית: http://www.tbs-sct.gc.ca/pubs_pol/gospubs/TBM_121/CHAP2_0-2_e.asp, תאריך כניסה: 12 בספטמבר 2006.

⁴⁹ סעיפים 4-6 ו-12 לחוק הפרטיות.

⁵⁰ סעיף 3 ל-PIPEDA.

⁵¹ ואולם, לדברי היועצת המשפטית במשרד נציב הפרטיות של קנדה, בשל ההקשר המסחרי של המידע המוגן על-פי חוק זה, סביר שהחברות המסחריות ממילא לא ישמרו מידע הנוגע לנפטרים. Hedy Kirkby, לעיל הערה 43.

⁵² ואולם, החוק לא כולל הוראות מעשיות בנוגע למידע רפואי אישי.

⁵³ סעיף 7 ל-PIPEDA.

5.3. חוק הגישה למידע

חוק הגישה למידע (Access to Information Act) נכנס לתוקף ב-1983. החוק קובע הוראות בדבר זכות הגישה למידע שבשליטת מוסד ממשלתי,⁵⁴ על סמך העיקרון שראוי שמידע שממשלתי יהיה נגיש לציבור, בכפוף לחריגים שיוגדרו בחוק.

הכלל הוא שכל אדם הנמצא בקנדה⁵⁵ זכאי לגישה (access) לרשומות מידע שבידי מוסד ממשלתי.⁵⁶ לכלל זה קבועים בחוק כמה חריגים, ובהם ההוראה שלפיה על מנהל המוסד הממשלתי לסרב לגלות את הרשומה אם יש בה מידע אישי כהגדרתו בחוק הפרטיות, ובכלל זה כאמור מידע על אדם שנפטר לפני 20 שנה או פחות.⁵⁷

6. איסלנד⁵⁸

הזכות לפרטיות מעוגנת בחוקת איסלנד בפרק בדבר זכויות האדם.⁵⁹

נוסף על כך, הגנת הפרטיות מוסדרת בחוק להגנת הפרטיות בדבר עיבוד מידע אישי (Act on the Protection of Privacy as regards the Processing of Personal Data, No. 77/2000), שנועד לקדם עיבוד מידע אישי לפי עקרונות היסוד והכללים בדבר הגנת מידע ופרטיות.⁶⁰

החוק מגדיר מידע אישי ככל מידע הנוגע לנשוא מידע (מזוהה או ניתן לזיהוי), כלומר, מידע שאפשר לקשר במישרין או בעקיפין לאדם מסוים – מת או חי. לכן ההגנות המוקנות בחוק – התנאים לעיבוד מידע אישי,⁶¹ החובה לדאוג לאבטחת המידע ולאיכותו – חלות גם על מידע אישי של מי שנפטר.

7. סלובניה⁶²

חוקת סלובניה קובעת במפורש כי לכל אדם זכות לפרטיות, הן בהיבט של פרטיות הגוף והן בהיבט של פרטיות התקשורת. ככלל, הזכות לפרטיות מוקנית גם לנפטרים.⁶³

⁵⁴ מוסד ממשלתי הוא משרד ממשלתי או גוף ממשלתי אחר המנוי בתוספת לחוק.

⁵⁵ על-פי החוק הזכות מוקנית לאזרח קנדה או לתושב קבע בה בלבד, אולם ה-Governor General in Council הרחיב את תחולת החוק לכל מי ששוהה בקנדה, לפי סמכותו בסעיף 2(4) לחוק הגישה למידע. אתר האינטרנט של ה-Treasury Board of Canada Secretariat: http://www.tbs-sct.gc.ca/pubs_pol/gospubs/TBM_121/CHAP2_2_e.asp, תאריך הכניסה: 13 בספטמבר 2006.

⁵⁶ סעיף 4 לחוק הגישה למידע.

⁵⁷ ראו לעיל, פרק 5.1.

⁵⁸ מידע מתוך מחקר שנערך במדינות החברות באיחוד האירופי לבדיקת יישום הדירקטיבה האירופית בדבר עיבוד מידע אישי והעברתו; ראו: <http://www.privireal.org/content/dp/iceland.php>, תאריך כניסה: 26 בספטמבר 2006.

⁵⁹ סעיף 71 לחוקת איסלנד.

⁶⁰ סעיף 1 לחוק להגנת הפרטיות בכל הנוגע לעיבוד מידע אישי.

⁶¹ סעיף 8 לחוק להגנת הפרטיות בכל הנוגע לעיבוד מידע אישי.

⁶² Aleš Petrič, Information Commissioner, Republic of Slovenia, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בדואר אלקטרוני, 25 באוקטובר 2006.

בחוק ההגנה על מידע אישי (Personal Data Protection Act (ZVOP-1) משנת 2004 נקבעו זכויות, חובות, עקרונות ואמצעים בכל הנוגע למניעת פגיעה בפרטיותו ובכבודו של אדם המנוגדת לחוקה, לחוק או לצדק במסגרת עיבוד מידע אישי.⁶⁴ החוק חל על נפטרים באופן חלקי בלבד. סעיף 23 לחוק קובע הוראות בדבר הגנה על מידע אישי של נפטרים :

- (1) בעל מאגר מידע (data controller) רשאי להעביר מידע אישי על אדם שנפטר רק למי שמוסמך לעבד מידע אישי על-פי חוק.
- (2) על אף האמור, בעל מאגר מידע יעביר מידע בדבר אדם שנפטר ליורש חוקי שלו (מדרגה ראשונה או שנייה) אם היורש מוכיח אינטרס חוקי (lawful interest) לשימוש במידע האישי והנפטר לא אסר בכתב העברת מידע כאמור.
- (3) אם לא נקבע אחרת בחוק, בעל מאגר מידע רשאי להעביר מידע כאמור לעיל גם לכל אדם אחר שבכוונתו להשתמש במידע למטרת מחקר היסטורי, סטטיסטי או מדעי, אם הנפטר לא אסר בכתב העברה כאמור.
- (4) אם הנפטר לא אסר העברת מידע כאמור בסעיף קטן (3) לעיל, יורשו החוקיים (מדרגה ראשונה ושנייה) רשאים לאסור זאת בכתב, אלא אם כן נקבע בחוק אחרת.

8. אסטוניה⁶⁵

חוקת אסטוניה קובעת כי לכל אדם הזכות לפרטיות, וכי גופים ממשלתיים ועובדי ציבור לא יפגעו בפרטיות אלא במקרים הקבועים בחוק.⁶⁶

חוק ההגנה על מידע אישי (Personal Data Protection Act 2003) נכנס לתוקף ב-2003. מטרתו להגן על זכויות יסוד וחירויות יסוד של אנשים טבעיים (natural persons) לפי האינטרסים הציבוריים הנוגעים לעיבוד מידע אישי.⁶⁷ לפי החוק, מידע אישי הוא מידע הנוגע לאנשים הניתנים לזיהוי, ובכללו פרטים בדבר חיי המשפחה שלהם, בקשות לסיוע של רשויות הרווחה, פגיעות פיזיות או שכליות ומידע שנאסף במסגרת גביית מסים (למעט מידע בדבר חובות מס).⁶⁸

הכלל הוא שמותר לעבד מידע אישי רק בהסכמת נשוא המידע או על-פי הוראה מפורשת בחוק. רשות מינהלית רשאית לעבד מידע אישי לשם מילוי תפקידה הציבורי או כדי למלא חובה על-פי דין.⁶⁹ אשר לעיבוד מידע אישי לאחר פטירת נשוא המידע, נקבע כי העיבוד מותר רק בהינתן הסכמה בכתב של קרוב

⁶³ ש.ם.

⁶⁴ סעיף 1 לחוק ההגנה על מידע אישי.

⁶⁵ Maartja Kirss, Advisor, Estonian Data Protection Inspectorate, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בדואר אלקטרוני, 24 באוקטובר 2006; מידע מתוך מחקר שנערך במדינות החברות באיחוד האירופי לבדיקת יישום הדירקטיבה האירופית בדבר עיבוד מידע אישי והעברתו; ראו: <http://www.privireal.org/content/dp/estonia.php>, תאריך כניסה: 27 בספטמבר 2006.

⁶⁶ סעיף 26 לחוקת אסטוניה.

⁶⁷ סעיף 1 לחוק ההגנה על מידע אישי.

⁶⁸ סעיף 4 לחוק ההגנה על מידע אישי.

⁶⁹ סעיף 12 לחוק ההגנה על מידע אישי.

משפחתו של הנפטר נשוא המידע,⁷⁰ או בחלוף 30 שנה ממועד הפטירה. אם העיבוד נוגע רק לפרטים אישיים – שם, מין, תאריך לידה, תאריך פטירה וכן עובדת הפטירה – לא נדרשת הסכמת קרוב המשפחה.⁷¹

9. סלובקיה⁷²

הזכות לפרטיות מעוגנת בחוקת סלובקיה ואפשר להגבילה רק על-פי חוק. כל אדם זכאי להגנה מפני איסוף מידע אישי הנוגע אליו, שימוש בו או פרסומו בלי הצדקה.⁷³

חוק ההגנה על מידע אישי (Act No. 428/2002 Coll. On Protection of Personal Data) קובע הוראות בדבר עיבוד מידע אישי, לרבות איסוף מידע, שמירתו, העברתו, פרסומו וכל שימוש אחר בו. מידע אישי הוא מידע הנוגע לאדם טבעי (natural person) שניתן לזיהוי,⁷⁴ אולם בפועל ניתנת הגנה גם למידע אישי הנוגע לנפטרים:

- לפי החוק, ככלל מותר לעבד מידע אישי רק בהסכמת נשוא המידע, אלא אם כן נקבע אחרת באותו חוק. ואולם, החוק קובע מפורשות כי אם נשוא המידע נפטר – ההסכמה עשויה להינתן על-ידי אדם קרוב (his close person), אם כי הסכמה כזאת אינה תקפה אם אדם קרוב אחר מביע, בכתב, התנגדות לעיבוד המידע.⁷⁵

- עוד קובע החוק הוראות בדבר זכויות נשוא המידע, ובהן הזכות לקבל העתק של המידע האישי שלו, הזכות לדעת מה מצב עיבוד המידע הנוגע אליו והזכות לדרוש תיקון מידע הנוגע אליו. גם כאן החוק קובע שאם נשוא המידע נפטר, אדם קרוב לו יוכל לממש את זכויותיו על-פי החוק.⁷⁶

גם חוק חופש המידע (The Freedom of Information Act)⁷⁷ מעגן את זכויותיו של נפטר להגנה על מידע אישי הנוגע אליו. החוק קובע ככלל כי לכל אדם יש זכות גישה למידע שבידי מוסדות המדינה, עיריות וגופים אחרים בעלי סמכויות ציבוריות על-פי חוק. ואולם, הגופים האמורים יספקו מידע הנוגע לאדם טבעי או לפרטיותו רק על-פי הוראת חוק או בהסכמת נשוא המידע. אם נשוא המידע נפטר, ההסכמה יכולה להינתן על-ידי אדם קרוב.⁷⁸

⁷⁰ בחוק מצויינים הקרובים האלה: בן/בת זוג, הורה, סבא/סבתא, ילד/ה, נכד/ה או אח/אחות.

⁷¹ סעיף 13 לחוק ההגנה על מידע אישי.

⁷² מידע מתוך מחקר שנערך במדינות החברות באיחוד האירופי לבדיקת יישום הדירקטיבה האירופית בדבר עיבוד מידע אישי והעברתו; ראו: <http://www.privireal.org/content/dp/slovakia.php>, תאריך כניסה: 27 בספטמבר 2006; אתר האינטרנט של ה-Access to Information Program, ארגון לא ממשלתי בבולגריה שמטרתו לסייע במימוש הזכות לקבל מידע; ראו: http://www.aip-bg.org/l_facts.htm, תאריך כניסה: 17 באוקטובר 2006.

⁷³ סעיפים 16, 19 ו-22 לחוקת סלובקיה.

⁷⁴ סעיפים 3-4 לחוק ההגנה על מידע אישי.

⁷⁵ סעיף 7(9) לחוק ההגנה על מידע אישי.

⁷⁶ סעיף 20 לחוק ההגנה על מידע אישי.

⁷⁷ Act 211/2000 on Free Access to Information and Amendments of Certain Acts – the Freedom of Information Act.

⁷⁸ סעיף 9 לחוק חופש המידע.

בחוקת איטליה הזכות לפרטיות אינה מעוגנת במפורש בזכות יסוד.⁸⁰

לדברי המזכיר הכללי של הרשות להגנה על מידע אישי באיטליה, איטליה היתה המדינה הראשונה באירופה שהגנה במפורש בחוק על מידע של נפטרים, בחוק משנת 1996.⁸¹

בשנת 2003 נחקק הקוד בדבר הגנה על מידע אישי,⁸² שהוא קודיפיקציה של כל ההוראות בדבר הגנה על מידע שהיו קיימות באותו מועד. בקוד נקבע כי את הזכויות על-פי החוק הנוגעות למידע אישי של נפטר – ובהן זכות גישה למידע⁸³ – יוכל לממש מי שיש לו עניין בדבר, מי שפועל להגנה על נשוא המידע או מי שפועל מסיבות משפחתיות הראויות להגנה.⁸⁴ מכאן שניתנת הגנה לפרטיות המידע של הנפטר.

נוסף על כך, סעיף 8 לקוד האזרחי נותן הגנה מקבילה לזכות לשם טוב וקובע כי לשם הגנה על השם הטוב יוכל לפעול גם מי שלא נושא את השם אם יש לו עניין מבוסס מסיבות משפחתיות הראויות להגנה.⁸⁵

⁷⁹ Giovanni Buttarelli, מזכיר כללי, הרשות להגנה על מידע אישי, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בדואר אלקטרוני, 30 באוקטובר 2006; מידע מאתר אינטרנט פרטי על מצב הפרטיות באיטליה, שבו תרגום של מידע מאתר האינטרנט של הרשות להגנה על מידע אישי: http://www.dataprotection.it/codice_privacy_english.htm, תאריך הכניסה: 3 בדצמבר 2006.

⁸⁰ החוקה קובעת כי המדינה מכירה בזכויות האדם שאינן ניתנות להפרה (inviolable) ומבטיחה את קיומן. עוד קובעת החוקה במסגרת הזכויות לחירות אישית ולבית מגורים איסור חיפוש שלא על-פי חוק (בגופו של אדם או בביתו), ובמסגרת ההגנה על חופש ההתכתבות – הגנה על סודיות התכתבות ודרכי התקשרות אחרות.

⁸¹ החוק להגנה על אנשים ועל נושאים אחרים בעניין עיבוד מידע אישי (חוק מס' 675 משנת 1996) קבע כי מימוש הזכות הנוגעת למידע אישי של נפטר נתונה לכל מי שיש לו עניין בדבר. למושג "עניין בדבר" ניתן פירוש מרחיב, כלומר, לא רק לשם הגנה על זכויות הנפטר אלא גם לשם הגנה על זכות נאותה (proper) של מי שפועל מטעם הנפטר כדי למנוע או לתקן נזק שנגרם משימוש שגוי במידע הנוגע לנפטר.

⁸² Legislative Decree no. 196 of 30 June 2003; came into force on January 1st 2004.

⁸³ הזכויות המוקנות לנשוא המידע על-פי החוק הן, בין היתר, זכות גישה למידע עליו; מידע על מקורות המידע ושימוש שנעשה בו; זכות למחיקת מידע שגוי או לתיקונו; זכות להתנגד לעיבוד המידע מטעמים לגיטימיים. סעיף 7 לקוד.

⁸⁴ סעיף 9 לקוד.

⁸⁵ Giovanni Buttarelli, מזכיר כללי, הרשות להגנה על מידע אישי, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע, בדואר אלקטרוני, 30 באוקטובר 2006.